

# KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

## Predplatná cena:

Na celý rok ... 4 koruny — hal.  
 Na pol roka ... 2 " — "  
 Na štvrt roka ... 1 " — "

Jednotlivé číslo 8 hal.

## Zodpovedný redaktor:

Dr. ALEXANDER ERNSZT,  
 p. p. komorník.

## Majiteľ a vydavateľ:

JÁN MOLNÁR.

## Redakcia a vydavateľstvo:

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.

sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin  
 ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.  
 Rukopisy sa nazpak nedávajú.

## Nespíte katolíci!

Nový ruch, nová rozčulenosť vznikla medzi katolíckymi v Uhorsku. Ako čo by sa im bola krivda stala. Ako čo by ich bol volakto práve tam urazil, kde sú najcitlivejší. Ako čo by bol volakto ich sväté náboženstvo v posmech uvádzal. Čo sa stalo? Nič iné len to, že utvorila sa nová «radikálna» politická strana, ktorá do programu si vzala shabanie katolíckych cirkevných majetkov a sotrenie vyučovania náboženstva v školách. Členovia radikálnej stránky sú isti židáci, ktorí už aj talmud a zlaté tela odkopli od seba; socialdemokrati, massarikovskí pokrokári, slovom všetky tie «osvietené a pokrokárske» živly, ktoré neveria nič, ktoré vieru za babonu držia, ktoré so zlosťou hľadajú na to, keď školská mládež vyučuje sa v nábožnom duchu a ktoré čím viacej chcely by si privlastniť z tých našich katolíckych cirkevných majetkov, ako sa to aj vo Francúzsku stalo, kde práve za likvidátorov shabaných majetkov vyslali najlepších prstov ľudí, ktorí potom tak kradli, že vláda francúzska takmer doplatila na tie násilensťvom privlastnené si majetky. Aj u nás by sa tak stalo, keby sme neboli na stráži.

Teda naši radikáli s ich neznabožským politickým programom rozčulili na tolko uhorských katolíkov, že oni včul po celej krajine protestujú v prvom rade proti tej bezbožnej požiadavke, aby vyučovanie náboženstva zo škôl vyhodene bolo. Všade, kde je len Katolícka ľudová Jednota zorganizovaná, ozývajú sa protesty, proti nevereckým pokrokárom, ktorí

modlitbu, katekizmus, bibliu a náboženský duch vyhodí chcú zo škôl. «Nedáme si naše náboženstvo!» — volajú a kričia katolíci! Von s nenáboženskými učiteľmi! Nechceme byť hovädami! Nezapreme nášho Boha, nášho Krista!

Tak tak katolíci, len protestujte, to je vaša povinnosť. Bo keď vás viery pozbavia, keď otravia útle srdcia vašich dietok, vtedy už márný bude váš protest. Nedajme sa teda! Nespíme, lež bdíme nad tým pokladom, ktorý je na nás sverený. S jednou rukou pracujme, v druhej ale stískajme zbraň, ktorou zaženeme dotieravého a bezočivého nepriateľa.

Nenie dosť len protestovať a len vtedy precitnúť sa, keď nám radikáli a pokrokárski massaristi na päty stúpajú. My musíme mať neodolateľne pevný tábor v krajinskom dome ku obrane nášho náboženstva, našich cirkevných práv, tábor taký, ktorý vymôže nám katolícku autonomiu, ktorá sa už šesťdesiat rokov rodí. Veru taký tábor a stranu katolícku potrebujeme. Nie pár krajinských poslancov, lež celé hajno. Ľudí smelých, odvážlivých, učených a za cirkev zaujatých. Kým nemáme silnú politickú stránku, naše práva a naša sloboda stoja na neistých nohách. Túto pravdu mal by každý katolík pochopiť, precítiť a vyznávať. Pravda tá mala by byť jeho presvedčením, jeho vierovyznaním. To čo dáva auktoritu nemeckému a belgickému katolicizmu, malo by ju dať aj uhorskému. Ba ešte aj hollandskí katolíci udržujú svoju vieru, svoju samostatnosť, bárs sú v menšine proti kalvínom. Nuž a katolíci v Irsku? Kolké roky ich prenasledovala anglická vláda a či si nevymohli samosprávu?

Lenže inde katolíci pracujú. Všetci dovedna. Nelenošia a nedelia sa na stránky ako my. U nás málo je tej oduševnenosti a obetavosti. Len keď počína hrmeť nad nami, vtedy sa ozveme, ak náhle ale búrka prestane, začne sa lieň a mnohí z nás pozerajú, koľko im dá vládna liberálna stránka za votum.

Hja, bračekovci, takto nemožno zachrániť ani katekizmus, ani náboženstv. ani cirkevné majetky. Tu treba pracovať! Kto si katolík, buď nim aj v politike pri voľbách. Katolíci, hlasujte výlučne na kandidáta kresťanskej ľudovej strany, bo strana tá je katolícka a len jedine katolícka.

Nespíte teda! Tu je čas. Sme pred krajin-skými voľbami. Už sme čuli programm nezabožských radikálov: «Von s Bohom zo škôl! Na oheň katekizmus!»

Naše heslo sme ale ešte nečuli. Treba ho vyhlásiť po všetkých stranách krajiny. Zneje ono:

**«Katolíci hlasujte len na kandidátov kresťanskej ľudovej strany!»**

**Toto nech je našim heslom! A zvíťazíme s nim!**

*Katolíck.*

## Kniežaprimas — kardinál.

### Slávnosti v Ostrihome.

Opravdové krajin-ské slávnosti to byly, za ktorých mimoriadný poslanec pápežského dvora Cav. *Francesco Alessandroni Cermatori*, kardinál-ske kapucium 28. mája odovzdal kniežaprimasovi Jánovi *Csernoch*. Obrovských rozmerov slávností tieto byly spolu osvedčenie verejného života katolíckeho celej krajiny a dôkazom toho, ak hlbokou úctou a nezkladnou oddanosťou chovajú sa katolíci ku vyznačenému najvyššiemu arcipastierovi Uhorska.

V slávnostiach týchto súčasnilo sa nielen ostrihomské arcibiskupstvo, ktorého je vremlilovaným arcipastierom, nielen jeho sídelné mesto, ktorého je hlboko cteným prvým občanom, nielen stoličné právomocnosti, na ktoré rozprestiera sa jeho cirkevná správa, lež zastúpené byly všetci faktori krajin-ského verejného života a bolo vidieť, že to neni obyčajné úradné oslavovanie, lež vrele a úprimné objavenie hlbokkej úcty a holdu ku najvyššiemu

arcipastierovi, ktorého neunávené účinkovanie rozprestiera sa na celý verejný život krajin-ský.

Dost bolo rozhliadnuť sa po deputáciach a osobnostiach, ktoré súčasnilo sa v týchto slávnostiach a v jednom okamžení každý sa mohol presvedčiť, že v ak mohútnych falanxoch srduzuje sa katolícky svet okolo osobnosti kniežaprimasa, že nielen v rôznom obore štátneho života a iného verejného povolania účinkujúci katolíci, lež aj iného vierovyznania občania preniknutí sú tou myšlienkou a tými citami, že katolícku cirkev Uhorska z hory Sion spravuje arcipastier, pred ktorého vysokými vlohami a a osobnými čnosťami, zvláštnu poklonu prejavit musia.

O zriedkave veľkolepých týchto slávnostiach podávame nasledujúcu zprávu:

*Predpoludním.*

**Slávnostná sv. omša.**

Ráno o 9. hodine v kostole vnútorného mesta farár Viktor *Mátejffy* s veľkou assistenciou slúžil slávnostnú sv. omšu, na ktorej prítomné byly všetky stoličné a mestské vrchnosti. Po sv. omši bolo slávnostné Te Deum.

Po službách Božích vydržiavané bolo slávnostné stoličné shromaždenie, v ktorom na návrh föjšpána s oduševnením a jednohlasne bolo uzavrené: kardinálovi kniežaprimasovi holdovanie stolice vysloviť cestou deputácie a pre dvoranu stoličného domu, obraz kardinálakniežaprimasa, vymalovať dať na večnú pamiatku.

Za tým aj zastupiteľstvo mesta vydržiavalo slávnostné shromaždenie, v ktorom jednohlasne a s hlučným oduševnením bolo uzavrené, kardinálovi kniežaprimasovi holdovanie mesta tlumočiť cestou deputácie, vyvoliť ho za čestného mešťana Ostrihoma a jednu ulicu na večné veky pomenovať po jeho mene.

**Holdovanie duchovenstva.**

Kardinál kniežaprimas predpoludním v prvom rade prijal holdovanie slávnej arcikapituly ostrihomskej. Pod vedením osvietného pána biskupa, generálneho vikára Ludvika Rajnera ku poklone dostavili sa praeláti kanonici: Maslaghy, Bogisich, Molnár, Rossival, Koperniczky, Brühl, Fehér, Walter, Graeffel, Machovics, Horváth,

Jedlicska, trnavszký generálny vikár; Halmos; titulárni kanonici Ludvik Novák, Erhardt, miestni farári, kapláni, katecheti, reholníci, buda-pešťanskí jezuiti Tomcsányi a Biró.

Za tým kardinál knieža primas pihal holdovanie veliteľstva ostrihomskej vojenskej posádky a zastupiteľstva stoličnej a mestskej právomocnosti.

#### Popoludní.

##### Holdovanie kresťanskej ľudovej strany.

Zastupitelia kresťanskej ľudovej strany krajinští vyslancovia gróf Aladár Zichy; skut. vn. t. radca, bývalý minister okolo osobnosti kráľa, predseda, Ján Molnár, pápežský praelát, Kolo-

žebne očakávala to okamženie, aby mu úprimné holdovanie vyslovila, keď svätý otec rímsky pápež vymenoval ho za kardinála. Tí, z ktorých radov povolaný bol na prestol biskupský, zvláštnu radosť cítia nad tým, že v krátkom čase sotva behom niekoľko rokov, už ako knieža-primas dosiahol najvyšší stupeň hodnosti. V tejto sláve i svoju vlastnú slávu spatruje kresťanská ľudová strana, ktorá len o tom ubezpečovať môže knieža-primasa, že ako osvedčene kresťanská strana, i na dalej vždy verne a neohrozene pridžaf sa bude svojich starých zásad a spolu o to prosí teraz už kardinála, aby mohutným slovom jeho viedol ju po tej ceste, ktorú jej označil blahoslávny jej zakladateľ gróf

Ferdinand Zichy a po ktorej neprestajne verne bojovala za práva cirkvi a ústavu krajiny. Gróf Aladár Zichy konečne do otcovskej lásky kniežaprimasa odporúčal kresťanskú ľudovú stranu, ktorej členovia so synovskou oddanosťou vyslovili blahoželanie jeho Emi-nencii.

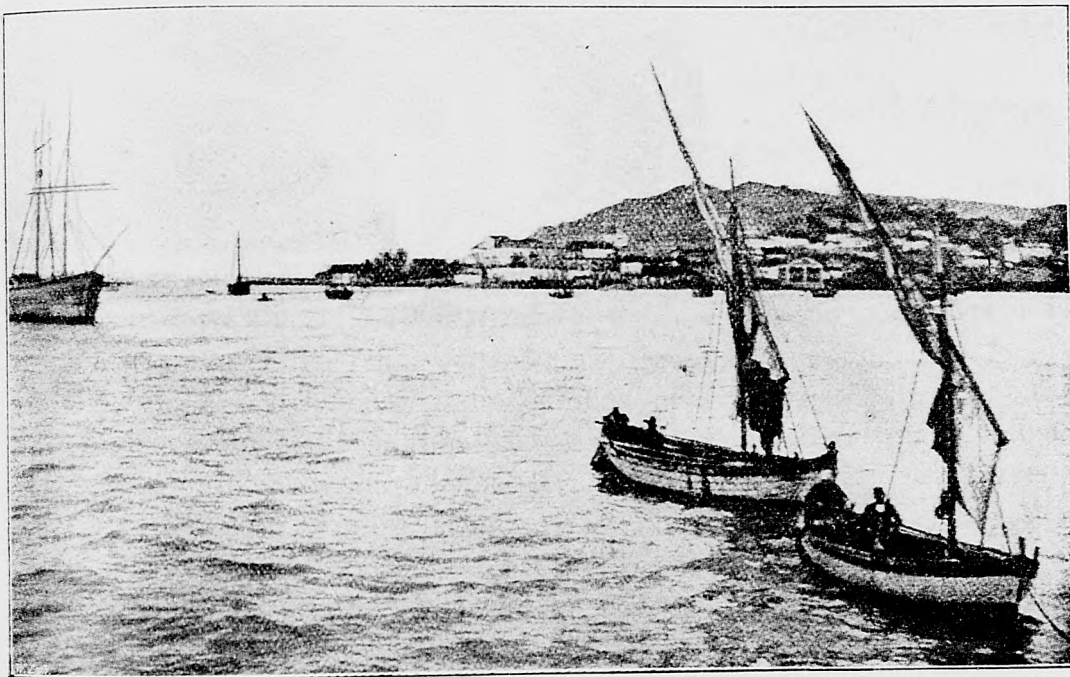
Kardinál knieža-primas úprimnými slovami ďakoval za holdovanie, kresťanskú ľudovú stranu ubezpečil o ďalšej blahosklonnosti a zvlášte

vyzdvihol, že dľa jeho mienky aj v budúcom zákonodarstve, keď zcela nové, kresťanskému svetovému názoru protivné stránky dostanú sa do parlamentu, veľké úlohy čakajú na osvedčenú kresťanskú ľudovú stranu.

Jeho Em. kardinál kniežaprimas potom cez dlhší čas shováral sa s členami kresťanskej strany.

##### Odovzdanie Zuchetta.

Popoludní o piatej hodine na osobitnej lodi dorazili do Ostrihoma: kaločský arcibiskup L. Arpád Várady, jágerský arcibiskup Ludvik Szmrecsányi, ďalej ministri Béla Jankovich, barón Fridrich Harkányi, predseda snemovne



Durazzo, hlavné mesto Albánie.

man Brestyenzsky, Štefan Haller, Alexander Simonyi-Semadam, Ján Bartos, vonkajší členovia Strany Alexander Ernszt, Béla Túri, Béla Landauer, pred štvrtou hodinou popoludní dorazili do Ostrihoma a hneď za tým dostavili sa na poklonu, z ktorej príležitosti gróf Aladár Zichy nasledovne tlumočil holdovanie strany:

— Tá politická strana, ktorá utvorená je cieľom obrany katolíckej cirkvi a podporovania katolíckych záujmov, ktorá od prvopočiatku jej jestvovania vždy neohrozene bojovala za vytýčené jej sväté ciele, v ktorej radoch i najvyššieho vyznačenia účastný knieža-primas nekdý aktívne účinkoval ako krajinský vyslanec, tú-

velmožov barón Samuel *Jósika*, podpredseda snemovne Elemér *Simontsics*, herceg Mikuláš *Eszterházy*, gróf August *Zichy*, magnáti a krajinskí vyslancovia vo veľkom počte.

V prístave na Dunaji v mene kardinála kniežaprimasa deputácie privítali: správca arcibiskupskej kanceliárie *Csárszky* a arcibiskupský tajomník *Lepold*, zo stránky právomocnosti ale zastupitelia stoličných a mestských vrchností. V arcibiskupskom paláci kardinál kniežaprimas deputácie prijal v dvorane arcikniežatskej, kde pápežský zvláštny vyslanec Cav. Francesco *Alessandroni Cernatori* v sprievode talianskej reči, odovzdal mu listinu svätého otca a kardinálske *zuchetto*.

Kardinál kniežaprimas zvláštnemu vyslanecovi pápežskému za odovzdanie *Zuchetta* poďakoval sa v talianskej reči a za tým po maďarsky vysvetlil veľkú významnosť vyznačenia, ktorého sa stal účastným a reč svoju zakľúčil s blahozelaním, aby Všemohúci stáleho, nezklatného zdravia udelil Jeho Svätosti pápežovi a Jeho veličenstvu apoštolskému kráľovi uhorskému! Na reč kardinála kniežaprimasa početné deputácie odpovedaly hlučnými ováciami.

Vo vnútornom salóne palácu kardinál kniežaprimas prijal holdovanie jednotlivých deputácií a blahozelania vyslovili mu: v mene ministerstva kultu a výučby minister Béla *Jankovich*, v mene snemovne velmožov jágerský arcibiskup *Ludvik Szmeccsányi*, v mene snemovne krajinských vyslancov podpreedseda Elemér *Simontsics* a konečne v mene krajinských katolíckych spolkov gróf Ján *Zichy*.

Deputácie za hlučných manifestácií obyvateľstva mesta o ôsmej hodine večer na osobitnej lodi vrátili sa do Budapešti.

### Albánske zmätky.

Tie zmätky, ktoré minulý týždeň nastaly v Albánii a ktoré otriasly i tak slabý trón panovníka *Vilhelma*, pozornosť politického sveta neobrátili natolko na vývin albánskych udalostí, ako na tie zakročenia, ktoré porobily Rakúsko-Uhorsko a Taliansko. Známe je, že na londýnskej reunii veľvyslancov rakúsko-uhorský veľvyslanec predstúpil s návrhom utvorenia neodvislého albánskeho štátu, ktorý si hneď



Panovníčka Albánie.

osvojil veľvyslanec taliansky a potom spoločným pokračovaním docielili, že reunia vyniesla v tomto smysle zodpovedné uzavretie. Rakúsko-Uhorsko a Taliansko sú akoby tútormi malého štátu, pokým nestane na vlastné nohy a všetko to, čo stalo sa posiaľ cieľom konsolidovania Albánie ako neodvislého štátu, je zásluhou v prvom rade týchto dvoch veľmocí.

Zrejším cieľom utvorenia Albánie čo neodvislého štátu je, aby na brehoch Adriatického mora povstal taký štát, ktorý by prekazil zahmiezdanie sa cudzej mocnosti na brehu Adrie. Toto dobre predvídaly na londýnskej reunii zastúpené mocnosti a preto sa dve tri aj proti návrhu o utvorení neodvislej Albánie vzpieraly. Ale návrh bol predsa prijatý a Rakúsko-Uhorsko s Talianskom pričínajú sa o to, aby ich plány skutočne prevedené byly. Toto pravda není po vôli tým mocnostiam, ktoré byly proti návrhu, ale nič takého neurobily, čo by prácu okolo preporodenia Albánie bolo hatilo alebo práve križovalo.

Teraz, keď bolo odhalené sprisahanie *Essada* bašu, mnohé znaky poukazovaly na to, že v celom tomto puči mala prsty mladoturecká

strana. Neni ale odhalený ešte prameň toho prúdu, ktorý v súvisе s vykázanim Essada bašu objavuje sa v talianskej tlači, Z Albánie dochodí teraz celá spusta nezaručených chýrov a zprávodajci, poľahke tí, ktorí za zprávodajcami stoja, umiestňujú v talianskych časopisoch také chýry, ktoré Essada bašu predstavujú ako oddaného prívrženca Talianska a že jeho vyhnanie previedla rakúsko-uhorská diplomacia. Talianske ľahkoverné časopisy sadly na lep a teraz zle nedobre na Rakúsko-Uhorsko, ktoré vraj chce Albánsko dostať do svojich rúk.

Poľahke týchto bezzákladných zpráv, gróf Ján Forgách, triedny šéf, v zastúpení zahraničného ministra grófa Berchtolda, vyslovil sa v rakúskej delegácii, že predstavovanie Essada bašu ako prívrženca Talianov a pripisovanie jeho pádu našej diplomacii, neni iné, ako nevkusné štvanie. Rakúsko-Uhorsko s Talianskom, ohľadom štátneho konsolidovania Albánie je úplne dorozumené, od schôdzky dvoch zahraničných ministrov v Abbazii sa nič takého nestalo, čo by dohodnutie dvoch veľmocí bolo narušilo a sotva príde rad na to, aby sa ná-

že každému zamiešaniu sa do albánskych vecí nakoľko len možno, budú vyhýbať.

Asi v tom istom čase aj zahraničný minister taliansky San-Giuliano vo vyslaneckej komore zmienil sa o albánskych veciach. Z jeho osvedčenia možno nasledkovať, že ohľadom Albánie medzi dvoma mocnosťami nevykytly sa žiadne rozdiely v náhľadoch a že ten programm, v ktorom sa dohodly o štátnom konsolidovaní Albánska, v ničom sa nezmenil a nič nezmení na ňom ani shon tlače a buďenie protivnej nálady. Záujmom Talianska a Rakúsko-Uhorska je, aby sa cudzí vplyv nedostal na Adriu a ani nepomýšľajú na to, aby si z Albánie čo len na piad zeme vykrojily. Osvedčenia San-Giuliana vytvárajú čo i len myšlienku toho, že by Taliansko malo také tajné a sebecké ciele v Albánii, ktoré by sa protivily dohodnutiu s našou monarchiou.

Možno teda konštatovať, že puč Essada bašu, poľahke časopisecká honba nenechala žiadnej stopy na pomere a na dohodnutiach sa dvoch zainteresovaných mocností. Ale jak naša, tak aj talianska diplomácia musí byť na pozore, bo otvorení a tajní nepriatelia samostatného Albánska ku týmto nezdarom neochabnú lež ďalej budú robiť všetko možné, aby v Albánii pokoj nenastal, aby sa z Albánie štát neutvoril a aby medzi Rakúsko-Uhorsko a Taliansko vbili klin nedôvery. Úplný nezdar nepriateľov samostatného Albánska bude len vtedy úplný, keď sa diplomacia dvoch veľmocí rozhodne pričini o odstránenie všetkého, čo vonkajšia a vnútorná intriga kladie do cesty štátneho konsolidovania Albánie.



Essad baša.

mornícke čaty rakúsko uhorské a talinske činne zamiešaly do albánskych udalostí, bo medzi našou monarchiou a Talinskom je dohodnutie,

### Podporujme naše kúpele.

Sotva je krajiny na svete, ktorá by na prírodné poklady bola tak bohatá, ako je Uhorsko. Krása našich Tatier, bohaté pramene liečivých vôd, výtečné klimatické zákutia, Štrbské pleso, Balatonské jazero známé sú po celej Europe, ba aj v iných čiastkach sveta a srdce človeka naplní sa istou pýchou, keď počuje pochvalné spomínanie týchto prírodných krás a pokladov. Cudzozemci, ktorí z ďaleka putujú aby sa v týchto prírodných krásach potešili alebo aby liečivých vôd proti svojim neuhom

použili, obdivujú toto prírodné bohatstvo našej krajiny a na čom sa pozastavujú je obyčajne to, že sú tieto poklady ešte vždy nie dostatočne využité, za druhé ale im je takrečeno nepochopiteľné, že prečo uhorské obecenstvo vyhľadáva v tak veľkom počte letoviská a kúpele cudzozemské?

Isté je, že sú u nás tieto prírodné poklady ešte nie dostatočne využité. Ešte na mnohých miestach znamenité liečivé pramene odtekajú bez všetkého úžitku do potokov a riek, na iných miestach zariadenie není dostatočné. Toto ale nutno pripísať nedostatku kapitálu. Avšak pri tom všetkom máme v Ukorsku už viac výtečne zariadených kúpeľných miest a letovísk, ktoré sú známe po celom svete a navštevujú ich hostia z ďalekých krajov. Tátrafüred, Štrbské pleso, Trenč. Teplice, Piešťany sú širokoďaleko známe pre svoje znamenité liečivé vody a zariadenia ku sotaveniu. Ale jako vo veľkých tak i v malých kúpeľných miestach neprestávajú ponosy, že obecenstvo hľadajúce pokoj alebo uzdravenie nevyhľadáva tieto miesta v takom počte, jako by sa to právom očakávať mohlo. A obzvlášť nie obecenstvo uhorské, ktorého značná časť akoby s istou pohrdlivosťou vyhýba domácim kúpeľným miestam.

Nuž toto je veľká chyba. Ponosy majiteľov a árendátorov sú zcela oprávnené. bo počet navštevovateľov domácich kúpeľných miest lanského roku takrečeno v každom kúpeľnom mieste klesol. Lanského roku totiž v 195 uhorských kúpeľoch bolo len 225.636 hostí, tedy o 50.207 hostí menej, ako v predošlom 1912. roku. Toto klesnutie návštevy našich kúpeľov ale nemožno tak pripísať na konto vyhýbania obecenstva uhorským kúpeľom, ako na konto neprajných hospodárskych pomerov lanského roku. Následkom nešťastnej politiky pracovnej strany obchod, priemysel klesol, zárobkov, dôchodkov nebolo a koho len choroba nenútila, ten sa okúpil — doma a oddýchnuť si i tak nemal od čoho, bo práce nebolo. A potom aj počasie lanského leta postavilo sa proti kúpeľným a klimatickým miestam. Jestli sa tohto roku národnohospodárske pomery polepšia a aj počasie bude prajnejšie, tak sa počet kúpeľných hostí ľahko zdvihne na predošlú výšku.

Ale toto není dost. Týmto ponosy majiteľov

a árendátorov kúpeľov a letovísk neprestanú, bo tie nepochodia z platných okolností jedného roku, lež svoj hlavný základ majú v tom, že uhorské obecenstvo ešte vždy vo veľkej miere dáva prednosť cudzozemským kúpeľom. U nás sme s kúpeľmi asi tak, ako s priemyselnými výrobkami. Akokoľvek obrovské milliony vandrujú od nás do cudzozemka za tam dorobené priemyselné výrobky, tak sa aj do cudzozemských kúpeľných miest vynášajú od nás veľké milliony. Dľa štatistických výkazov totižto uhorské obecenstvo v cudzozemských kúpeľných miestach a letoviskách troví ročne asi 40—45 millionov korún. Jaká to obrovská summa, ktorá sa tam vydá za potravné, hospodárske, priemyselné články a ktorá sa k nám nikdy nevráti. Cieľom pozdvihnutia našich kúpeľov zvlášte kúpeľné správy maly by robiť všetko, aby si nielen uhorské obecenstvo domajšie kúpele oblúbilo, ale aby aj cudzozemských hostí stále viac sem prichádzalo. Tam sú Trenč. Teplice alebo Piešťany, kde už dve tretiny hostí sú cudzozemci. Ale aj obecenstvo nech dáva prednosť tunajším kúpeľom, ktoré keď aj tu i tu není sú tak skvostne zariadené ako cudzozemské, lež čo sa týka liečivosti, nielen že sa cudzozemským vyrovnajú, lež ich v mnohom ohľade prevyšujú a keď by z tých 40—45 millionov korún, ktoré teraz z vašku uhorského obecenstva ostávajú v cudzozemských kúpeľoch, čo len dve tretiny ostaly v našich kúpeľoch, jakým hmotným pozdvihnutím by to bolo nielen pre naše kúpele, lež aj pre obyvateľstvo obcí, ktoré nachodia sa okolo kúpeľov!

### Obrázok z mexickej vojny.

Plukovník Biasini Battenberg takto opisuje svoje dôjmy o dobytom meste Verakrúz a o zaujatí chýrnejšej pevniny «San Juan Ullna» skrze vojsko amerických spojených štátov:

Vo Verakrúzi dnes už ticho panuje. Mesto je docela v poriadku a vojenské obľahnutie najlepšie označuje tá okolnosť, že tamojší priemyselníci, obchodníci, vôbec pracovné triedy a každý kto má len čo utratí, za to sa modlí aby to nešťastie čím dlhšie trvalo a bodej by nikdy neodišly odtiaľ oddiely vojska Spojených Štátov.

Ulice sú čulé, živé a všade vidieť rovnosť amerických riadnych vojakov. Generál Fun-tonon prevzal veliteľstvo a mešťanských úradníkov (na pošte, v prístave a v colnom úrade) zamenili vojenský dôstojníci Unie. S týmito vťahol do úradov poriadok, subordinácia a presnosť. Vôbec vo Verakruzi nikdy nepanoval taký poriadok, ako je včul.

Mesto — povedať možno — docela sotavilo sa po vojne a ľudia natoľko sú zaujatí každodennou prácou, že času nemajú pamätať sa na ukrutnosti dobývania a vojny. Najzajímavějšía udalosť však tej americkej «okkupácie» je

sa vo vojne súčastníť. I zahučaly americké kanóny. Posádka tiež páčila, lenže presila zvíťazila, pevnosť padla. Americkí vojaci zdesili sa nad tým, čo v pevnosti zkusili. Pevnosť bola tak zariadená, ako daaký žalár v stredoveku. Boly tam samé malunké komôrky, kde vidieť bolo rôzne mučiace nástroje: španielske čizmy, štipce, kliešte, napínadla, klinové koruny, kotly v nichž olej varili, korbáče, šibenice a podobné, tak že vojakom vlasy dubkom stály od strachu, keď to uzreli. Komôrky byly tak úzke, že väzeň nemohol si lahnúť a tak hlboké, že morská voda podmývala ich múry. Podobné byly



Mexickí povstalci.

zaujatie chýrnej pevnosti «San Juan Ullna» a oslobodenie tam zatknutých politických väzňov.

O ukrutnosťach, ktoré sa v pevnosti dialy, kým ju nedobilo americké vojsko, s hrúzou vyprávajú po celom Mexiku. Noviny aj predtým prinášaly zprávy o týchto strašných veciach, lež márne. Kým tam rozkazoval predseda Huerta, pomery sa nezmenily a pevnosť «San Juan Ullna» podobala sa k parížskemu areštu «Bastille».

Keď vojna vypukla, stotník Chamberlain, veliteľ obrnenej válečnej lode «North Dakota» od amerických Spojených Štátov dostal rozkaz, aby dobyl pevnosť a na slobodu pustil tam nachodiacich sa politických väzňov. Veliteľ pevnosti totiž všetkých väzňov ozbrojil a viedol proti americkému vojsku. V pevnosti ostali len tí väzni, ktorí pre starobu a nemoc nemohli

úzkemu sudu. Medzi vyslobodenými väzňami boli aj takí, ktorých vojaci ledva vedeli vyniesť z plesnivých a strašných komôrok; iní oslepli vo večitej temnote, iní nevedeli na nohy stať; našli sa aj takí, ktorí onemeli.

Nedá sa opísať ten zjav, ktorý vojaci uzreli na dvore pevnosti. Ubohí väzni, akú radosť mali, keď im stotník Chamberlain oznámil, že ich odnesú do nemocnice a že budú slobodní. Stošesťnásť bolo týchto nešťastníkov. Chudáci, zprvoti ani neverili, že budú slobodní, len keď sa brány otvorili a lekári a opatrovníci «červeného kríža» vzali ich pod opateru, vrhli sa na kolená a so slzavými očami hľadeli na hviezdavú zástavu Unie, ktorú práve vtedy vytyčili na vežu pevnosti.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Kreštana!»

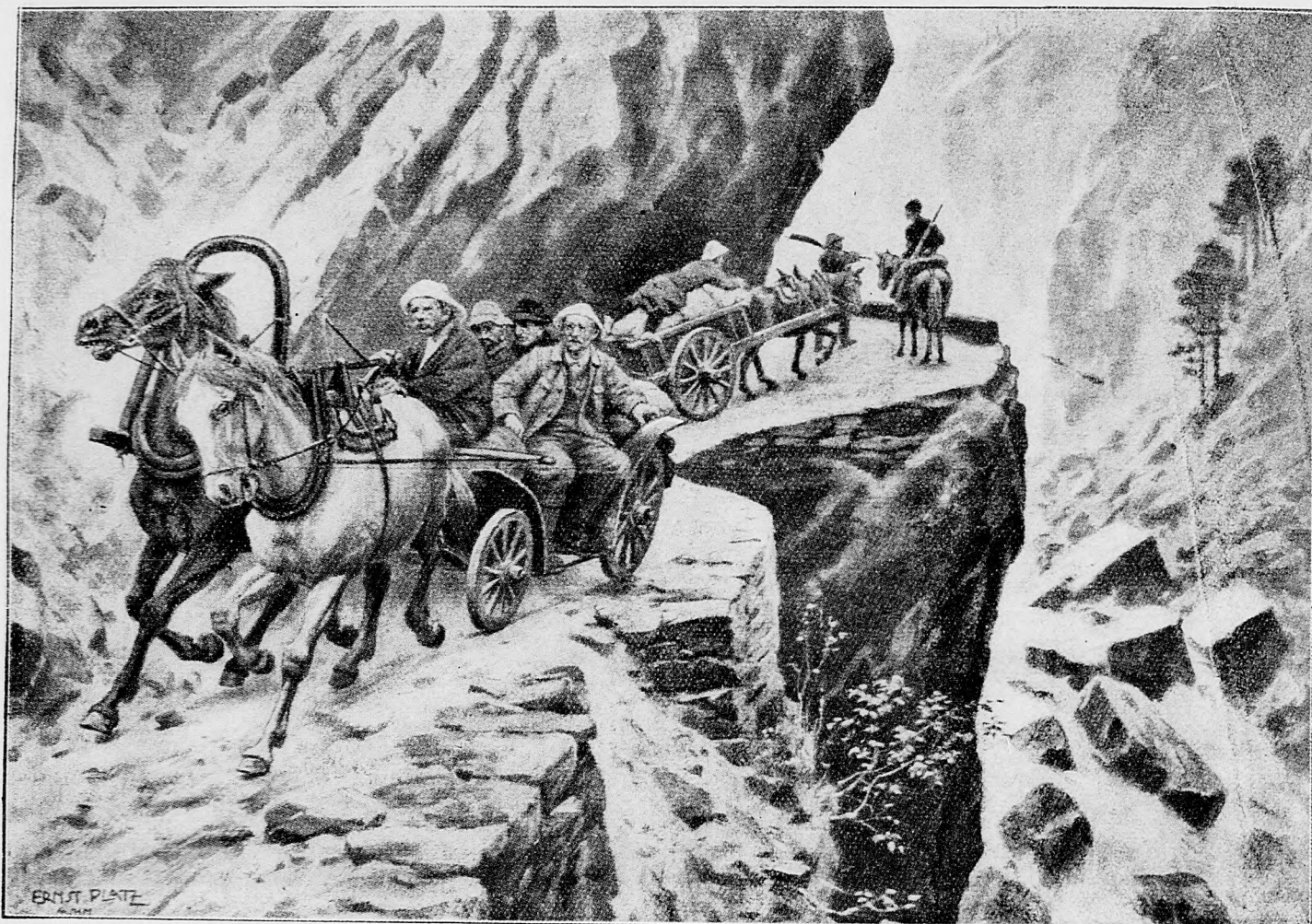
## Z kresťanskej ľudovej strany.

Kresťanská ľudová strana snemová minule vydržiavala poradu, v ktorej za vonkajších členov strany prijatí boli nasledujúci: Gabriel Németh, Himód, Pavel Ochaba Gerencsér, Leopold Láng Budapest, Peter Müller Palánka. Alexander Vetzél Divekrudnó, Fridrich Dlusztus Rákosszentmihály, Ludvik Somogy-Baka Somlósziöllös, Ján Longauer Alsódiós, st. prešp., Matias Tretter

Szár, Eugen Böhm Baja, Gabriel Fábián Alsóbagod st. Zala, Géza Szücs Dunaalmás.

## Z krajinského zákonodarstva.

Uhorské a rakúske delegácie s koncom minulého týždňa zaključily zasadnutia v Budapešti vydržiavané. V zasadnutiach uhorských delegácií záujmy krajiny zvlášte ostrými rečami bránil krajinský vyslanec Štefan Rakovszky.



Nebezpečná cesta.

Drégelypalánka, dr. Tibor Okolicsányi Ipolyság, Karol Ernszt Nagytapolcsány, Guido Maurer Borosmonostor, Imrich Karsay Pográny st. nitr., Ján Smidt Vác, Ondrej Pápay Barosháza, Ján Németh Zsámbék, Franc Pásztor Dobóruszka, Julius Pethő Vajdahunyad, Imrich Marczinka Budapest, Ludvik Blazsek Harmatos st. trenč., Imrich Radnich Zsámbék, Michal Zapotoczky Felsőolcsva, Franc Mayer Rákosszentmihály, Jozef Tursec Demény, Štefan Domonkos Nyul, Eduard Bacsinszky Budapest, Jozef Einsberger

Snemovňa pracovnej strany krajinských vyslancov 5. júna vydržiavala zasadnutie, v ktorom minister vnútra Ján Sándor predostrel zákonný návrh o soštatnení verejnej správy. Pracovná strana náležite chystá sa ku voľbám. A kresťanskí ľudáci ešte vždy driemu?!

**Kresťanský svetový názor je blahonosný bez výmienky pre každého.**



Arabská škola.

## B E S E D N I C A.

### Smelý vojak.

Dňa 14. júna roku 1866. odohral sa na bojišti tento malý výjav, ktorý podáva svedectvo smelosti jedného delostreleckého strážmajstra.

Ako dobre vieme aj dnes, keď už ani nie bezprostredný, osobný boj jednotlivcov, lež výtečná moderná zbraň rozhodne výsledok boja, najlepšou vlastnosťou vo válečných bojoch je smelosť, odhodlanosť a odvážlivosť vojska.

Pravda je síce, že tieto vlastnosti dnes už neuplatňujú sa tak, jako kedysi dávno, keď s mečom, s buzogánom alebo s valaškou v rukách zoči-voči stáli vojaci jeden proti druhému a takto bojovali na životo a na smrť. Dnes už stá a stá útočiacich vojakov padajú od ohňa pušiek, kanónov a šrapnelov.

Dnes už bársjaký sľatý chlapík skryje sa do nejakého jarku, za skalu alebo za strom a rýchlo jedného za druhým trebárs aj piatich smelých odhodlaných šuhajov pošle na druhý svet svojou výtečnou manlicherkou.

A ešte gulometry, strojové pušky, šrapnely atď.!

A predsa napriek všetkému tomuto je aj dnes dosť smelosti, odvážlivosti a hrdinskosti. Dnes síce najlepšie možno operovať tak, že nepriateľa napadnú nečakane, alebo prekvapia ho od boka alebo od chrbta.

Ale preto veru dostanú sa jednotlivci aj zoči-voči.

Popri ušiach napred uháňajúceho nepriateľa hvízdajú síce gule, niekoľkých strhne smrť so sebou, ale preto smelý chlap obyčajne sa zachráni.

Je to dávno dokázaná a prijatá mienka, že čím je odhodlanejší vojak, čím smelšie vrhá sa na nepriateľa, tým ľahšie sa zachráni od smrtonosných gúl nepriateľských pušiek.

Zbabelca, ktorý sa učupí, ktorý sa pohybuje opatrne, bojzlive, pomaly, toho skôr pošle na druhý svet nepriateľská guľa.

A v tomto je nielen šťastie, ale aj prirodzená pravdepodobnosť. Lebo však veru tá potichu pohybujúca sa, skrývajúca sa, takmer nepohnutelná postava pre nepriateľa je veľmi dobrým punktom, do ktorého možno mieriť. A jeden výstrel pre vojaka je práve dosť, jestli sa patričný čo len do poly zjaví. Pomaly, iste cieľ naňho a tak ho potom aj trafi.

Naproti tomu na takého vojaka, ktorý uteká napred ktorý sa smelo a rýchle pohybuje, na toho nepriateľ nemôže tak pokojne cieľiť a preto ani tak iste netrafi.

Prečo?

Preto, bo čo aj poskytuje nepriateľovi punkt, do ktorého má mieriť, ale na takého vojaka, ktorý uteká napred, jeho nepriateľ nemá času mieriť, bo raz, dva, tri a už je pri tebe a vtedy, nuž vtedy je už zle aj s tebou.

Teda jednoducho zdvihneš flintu k plecu a strelíš

na toho, ktorý ťa chce napadnúť, lenže bez toho, aby si mieril doňho, vystrelíš takrečeno voslep. Pravda, že ho tak netrafiš iste, bo si aj rozčuleny a preto ani nemieriš pokojne.

Takto teda aj v dnešnej, modernej vojne jesto smelosť, jesto odhodlanosť.

A tá udalosť, ktorú ja teraz tu rozpoviem, táto sa nestala v dnešnom modernom veku, ale ešte vtedy, keď do pušky bolo možno dať len jeden náboj a aj to išlo len veľmi pomaly a ťažko.

Vtedy ešte nepoznali naše dnešné manlicherky, ale poznali len dobré, staré Werndlove pušky.

No ale poďme k veci.

Bavorským čatám Prúsiaci pri Kissingene a pri Hammelsbergu poriadne vyprášili kabáty. O zlomkrky utekali porazení vojaci, kto kadiaľ vedel.

Rakúsko-uhorská Halmovská čata zaujala priechody pri Aschaffenburgu. Prúsiaci oduševnení víťazstvom, ktoré vydobili nad Bavormi, rýchle blížili sa ku vyvýšeným miestam, aby vyprášili odtiaľ rakúsko-uhorské čaty a aby takto, očistiac priechody, dostali slobodnú cestu.

Prúsiaci napadli rakúsko-uhorskú armádu dňa 11. júna roku 1866.

Bolo krásne rano.

Zlaté lúče vychádzajúceho slnca usušily rosu a povetrie bolo také čerstvé a čisté, že každý radšej myslel na život jako na smrť. Na jasnomodrej oblohe nebeskej len tu i tam plávaly riedke obláčky. Panovala slávnostná, nábožná nálada.

Batterie tam hore na vyvýšených miestach byly uhotovené k palbe, keď sa odrazu z dola ozvú trúby nepriateľského vojska.

Otvory kanónov, ako keďby sa im bolo zývalo, tak hľadeli dolu na blížiacich sa Prúsiakov a usmievaly sa im posmešne.

Z cieľ kanónov usmievala, škaredila sa sama pekelná smrť.

Náhle zavznelo kommando:

— Pálí!

Z kanónov vybuchily biele oblaky dymu a potom nastalo rachovité dunenie. Za tým s hukotom padaly granáty, kartáče a vraždily, pustošily, trhaly tam dolu. Z dola bolo počuť krik a chrčanie ranených a umierajúcich vojakov.

Na najkrajnejšom kopeci stály len dve delá. Aj z tých sľahaly smrtonosné výstrely proti nepriateľovi, ktorý sa usiloval dostať sa na kopce. Ale delostrelci odrazu ako zmeravení zvrtili sa nazpäť. Za nimi z hory ozvalo sa:

— Hurrah!

Sotva že sa vzpomätali z veľkého prekvapenia, keď už pri nich bola jedna čata Prúsiakov, ktorá ich bola obišla a napadla ich od chrbta.

— Poddajte sa, chlapci — kričal mladý, urastený poručík na prekvapených delostrelcov.

Ale jeho radosť bola trochu privčasná, bo v tom

istom okamžení, ako nejaká búrka valil sa napred jeden bataillon jágrov na čele so strážmajstrom Janom Konopným.

O niekoľko minút nepriatelia, ktorí si mysleli, že je už víťazstvo ich, s krikom utekali dolu úbočím.

Ich poručík ešte zastal. Konopný priskočil k nemu, nasadený bodák na jeho flinte zaligotal sa v slnečných lúčoch — jedno bodnutie a smelý poručík mŕtvý kotúlal sa dolu strmým úbočím.

Poručík delostrelcov pristúpil ku smelému strážmajstrovi a obejmul ho. Potom delostrelci spustili hromové «Hurrah!» a kanóny znovu začaly dunieť, rachotiť...

Tak sa to stalo, že Konopný so svojim oddielom spozoroval úmysel nepriateľa a naskutku sa kradol za nimi nepozorovane.

Keď potom nepriatelia napadli malú batteriu, ktorá nemala žiadnej ochrany, vtedy udrel on na nich. Jeho nečakané zjavenie sa a jeho hrdinskosť naľakala nepriateľov, ktorí utiekli. A veru ich bolo o veľa viac, ako chlapov Konopného.

Delostrelecký poručík hrdinský skutok smelého strážmajstra Konopného oznámil na patričom mieste veliteľ armády hrdinskému strážmajstrovi pripál na prsá záslužnú medailu.

## CHYRNIK.

**Jeho Eminencia kardinál kniežaprimas Uhorska dr. Ján Csernoch** vo stredu 3. júna odcestoval do Viedne, aby v piatok 5. júna z rúk jeho veličenstva alebo jeho zastupiteľa slávnostne prevzal odznak kardinálskej hodnosti.

**Chýry z biskupstva košického.** Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie pokračujúc v udeľovaní sviatostí birmovania, 28. mája birmoval v obci Tareza, 29. v obci Palocsa a ztadiaľ úplne zdravý vrátil sa domov, v prvý deň svätodušných sviatkov slávnostnú sv omšu slúžil v sídelnom chráme biskupskom z ktorej príležitosti početnému obecenstvu udelil plnomocné odpustky a v druhý sviatok svätodušný sviatok birmovania udeľoval tunajším veriacim a konečne v tretí deň birmoval v obciach Abaszéplak, Enyiczke Hilyó, Kassaujfalú a Kenyhec. — Dr. Melchior Takács praelát praemonštratenských kňazov 22. mája v zasadení krajinskej snemovne veľmožov veľavýznamnú reč držal v záležitosti autonómie katolíkov, Tunajší kultúrny spolok od ministerstva výučby na bežiaci rok dostal podpory 2000 korún. Kresfansko-sociálny spolok 31. mája v hostiuci «Papirmalom» za prítomnosti početného obecenstva usporiadal veľkú letnú zábavu.

**Chýry zo Sáriša.** Prešov: Dr. August Fischer-Colbrie osvietený pán biskup košický 23. mája vo veľkom kostole početných členov slávnostne prijal do kongregácie Marianskej. Adalbert Zaborovszky, pápežský praelát, praepošt a mestský farár cez svätodušné

sviatky slávnostné služby Božie za prítomnosti početného obecenstva odbavoval vo veľkom kostole farskom. Tunajší spolok katolíckych tovarišov 21. mája vydržoval ročné shromaždenie, v ktorom početní členovia predsedovi spolku Adalbertovi Zaborovszkymu slávnostne vyslovili blahoželanie ku jeho vymenovaniu za pápežského praeláta.

**Z biskupstva spišského.** Dr. Ján Vajdovszky, čestný kanonik, dekan-fará vlašský, podpredseda spišskej dejepisnej spoločnosti 21. mája po častom pobožnom prijatí sviatostí zomierajúcich a po dlhšom trápení, v 84. roku života a v 60. roku svojho kňazstva zomrel vo Vlachoch. Pochoval ho praepošt-kanonik Ignác Zimmermann. Na pohrabe stolicu zastupoval podžupan Ludvík Neogrády. Nebohý, ktorý narodil sa v Kézmarku, za 13 rokov bol profesorom na spišskom semeništi, vlašskú faru zaujal roku 1872. Vynikal ako príkladný kňaz; založil kruh, zaoberal sa i s dejepisectvom, zvlášte v obore cirkevných starožitností. Na jeho miesto za dekana vymenovaný je Ján Groch farár v Kluknave.

**Chýry zo Spiša.** V Levoči pre kráľ. kat. hl. gymnázium vystavili novú skvostnú palotu, ktorej posvätenie odbaví sa 7. júna uprostred pekných slávností. — Levočská obyvateľka Jánová Smorada medzi smetami našla sklenočku, v ktorej nachádzala sa tekutina liehovej vône. Mysliac že je to pálenka, tekutinu vypila. V sklenke ale bola k fotografovaniu potrebná jedovatá tekutina, od ktorej ostala tak zle, že na štvrtý deň medzi hroznými bolesťami dokonala. — Vo Veľkej 25. mája 20-mesačný Ondrej Šimkó medzi bavením spadol do mlynskeho potoka a utopil sa. — V Mafašovciach minule jeden 13-ročný chlapec s revolverom prestrelil druhému nohu. Rodičia pozor na deti! — Vo Vlachoch účastinná spoločnosť dielne električných spájani Jána Harmatta vystaví fabriku na rúry.

**Zemetrasenia.** Z Košíc píšú, že tam v utorok 26. mája večer o 9. h. 27. min. pocítili rýchle jedno za druhým dva veľmi prudké otrasy zeme. Otrasy trvaly za 2—3 sekundy a sprevádzal ich podzemný hrmot. V bytoch visiace lampy, ba aj náradie sa pohýbaly. Zemetrasenie v obyvateľstve vzbudilo veľkú rozčulenosť ale väčšieho strachu nezapričinilo. V Košiciach od desaťročia teraz prý raz pocítili zemetrasenie. Seismografické prístroje budapeštianskeho observatória v utorok 26. mája popoludní krátko pred 4. hodinou a večer okolo pol 10. hodiny z diaľky asi 7000 kilometrov oznamovali zemetrasenie. Vlny druhého zemetrasenia zatriasly aj Uhorsko, zvlášte hornouhorské stolice a 27. mája jedno za druhým prišly telegramy o slabých otrasoch zeme, väčšia škoda na šťastie ale niekde sa nestala. Zemetrasenie pocítili medzi iným v Prešove, v Sátoraljauhelyi, v Gálszécsi; v Homonne a vo Varannóve viac domov sa porúchalo, v Nagybobreve ale srútil sa oltár chrámu. V Ungvári náradie v bytoch sa zakolimbalo a v Nyiregyházi zatriasol sa evanjelický kostol. — Z Katanie prišla zpráva, že 26.

mája rano o 9. h. 48. m. seizmografické prístroje tamjšieho observatoriumu ukazovali prudké zemetrasenie. — V stredu 27. mája na okolí prieplovu Panama pocítili za 30 sekúnd trvajúce zemetrasenie, ktoré miestami zapríčinilo aj škodu.

**Katastrófa na mori.** Parolod «Empress of Ireland», ktorá prislúchala anglicko-kanadskej lodnej spoločnosti, s 1191 cestovateľmi plávala z Kanady do Liverpoolu, v blízkosti kanadského pobrežia v širokom ústí rieky St. Lawrencea 29. mája ráno o 2. h. srazila sa so švédskou nákladnou loďou «Storestad» a utonula. Z cestovateľov utonuvšej lode dľa zprávy kancelárie spoločnosti Canadian Pacific, zachránili len štyristo ľudí.

**Kardinálsky klobúk vesprémskeho biskupa.** V Ríme 27. mája predpoludním za veľkej slávnosti odbyvale sa verejné pápežské konsistorium, na ktorom vesprémsky biskup kardinál barón Hornig z rúk svätého otca pápeža prevzal kardinálsky klobúk. Svätý otec pápež baróna Horniga ešte na konsistoriume 2. decembra roku 1912. vymenoval za kardinála, ale kardinálsky klobúk len taraz prevzal. Na verejnom konsistoriume 27. mája z rúk svätého otca kardinálsky klobúk prevzali všetci na tajnom konzistoriume 25. mája vymenovaní kardináli vyjmúc uhorského, viedeňského a španielskeho kniežaprimasa. Po slávnosti svätý otec pápež nových kardinálov prijal na osobitnom výsluchu. Kardináli potom navštívili pápežského štátneho sekretára kardinála Merry del Vala.

**Na čo sa obracajú katolícke kňazské majetky?** Svätý otec pápež obefam zemetrasenia poslal 8800 korún. — Kardinál, biskup barón dr. Karol Hornig r. k. škole v obci Balatonendréd daroval učebné nástroje v hodnote 300 korún a opát Ciprian Ha'bik obetoval na tú školu 5000 korún. — Ostrihomský praelát kanonik, čestný biskup Michal Bog'sich pre žiačky ostrihomskeho arcibiskupského vyššieho ženského ústavu mnišiek zložil základinu 2000 korún. — Vesprémska kapitula na r. k. školu v obci Path dala 1500 korún.

**Zmizlý žiak.** Zo Skalice oznamujú: Žiak VII. triedy tunajšieho vyššieho gymnázia Max Schönmann 24. mája poslal svojim profesorom list, v ktorom im oznamuje, že pre svoj bolestný očný neduh nemôže sa ďalej učiť a preto si vezme život. Professori úmysel žiaka naskutku oznámili policii, ktorá hneď začala hľadať rozhorčeného žiaka. Policia ho kurentuje.

**Smrteľné nešťastie na poľovke.** Z Ipolyságu oznamujú: V chotári obce Letkés jedna peštianska poľovnícka spoločnosť tieto dni poľovala na srncev. Všetci boli na postriežke, medzičím gazda Kolozs zunoval čakanie a šiel ku druhému kríku. Budapeštiansky úradník Štefan Ging domnieval sa, že v kríku hýbe sa srnec, strelil a nešťastný Kolozs smrteľne ranený klesol. Kým prišiel lekár, zomrel.

**Podozrivý cudzinec.** V ungvárskom hrade chytili minule jedného podozrivého človeka, ktorý hovorí, že sa volá Karol Schweikert. Z Ameriky prišiel do

Ungváru, hovorí rusky, poľsky a nemecky. Našli uňho vlamačského nástroja, zbrane, otravy, tajné zápisky a nákres hradu. Policia domnieva sa, že pred niekoľko dňami podozrivý cudzinec vlámal sa do krypty predošlého grécko-katolíckeho biskupa Juliusa Firezáka.

**Slintavka a kulhavka.** V obci Turócremete rozná liehva chorie na pyskovú a paprčkovú chorobu. Podžupan Koloman Beniczky porobil poriadky cieľom zamedzenia ďalšieho rozširovania sa nákazy. V samej obci sa to dosiaľ i podarilo.

**Lietanie v Trenčíne.** Pochvalne známy uhorský vetroplavec Ondrej Kvasz dňa 24. mája v Trenčíne produkoval sa v lietaní v prítomnosti obrovského počtu obecnstva z celého okolia. Produkcie sa dosť dobre vydarili, zvlášte preletenie ponad Váh.

*Zlatou baňou* je pre každého hospodára chov dobytká, keď svoj dobytok správne kŕmi. Aby dobytok mnoho žrať a všetko ľahko, rýchle a úplne stráviť mohol, musí sa do krmu pridávať Fellerov od dávna vyzkúsený «Elsa» výživný prach pre dobytok. Po ňom krmný dobytok rýchle príberá na váhe, kravy dávajú v hojnosti dobré mlieko, sliedky dobre nesú aj v zime, koňe sú zdravé a vytrvalé a je najlepším prostriedkom proti chorobám a moru. Tisíce hospodárov ho od rokov upotrebuje s dobrým výsledkom. Máme sa chrániť bezcenných prachov, ktoré nám vandrovní predavači ponúkajú a objednávejme priamo od lekárnik E. V. Feller, Stubica Kostolná-ul. 18. (Záhrebská stolica) 5 balíkov za K 5.—. Súčasne sa môže aj osvedčený «Elsa» prach proti hmyzu objednať a síce 1 škatuľu pribalene za 1 korunu.

## HOSPODÁRSTVO.

### Niekoľko slov o včelinoch.

Na takých miestach, kde sa netreba obávať zlodejov, tam vlastne aj bez včelina možno včeláriť, jestli slamenáky a úle máme dobre robené. Proti dážďu a úpalu slnca opatríme ich nejakou striedkou. Kde je však včelín potrebný, vyberme také miesto podeň, kde vetor menej duje. Každý človek asi vie, že odkiaľ dujú na jeho vidieku najtuhšie vetry. Aby včelín práve k juhu bol obrátený, to je len starý omyl. Že v ktorú stranu je včelín obrátený, to je všetko jedno.

Včelín môže byť stavaný z dreva, z dosák, z tehly alebo zo skál. Komu na aký vystane. Včelín môže byť aj otvorený, tam, kde sa netreba báť zlodejov, kde sa ale treba o včely obávať, tam je lepší zavrený včelín. V tomto páde predok včelína celkom objeme doskami alebo ak je murovaný, vymurujeme ho celkom na podobu izby, len pre každý úľ necháme na prednej stene 30 cm. vysoký a 15 cm. široký otvor pre letáče. Takéto včeliny sú preto dobré, že je v nich teplejšie. Na takýchto včelinoch majú byť obloky, bo v tme vo včelíne nemožno pohodlne pracovať.

Kto chce včelárik, dla veľkosti tohoto potom nech určí rozmery včelína. Pri stavaní včelína vždy treba dávať pozor na to, aby dážďová voda so strechy nikdy nekvapkala pred úle, lež aby ztiekla za včelín. Toto je preto potrebné, bo keďby voda so strechy padala pred úle, tak by pobila veľa včiel, ktoré sa navracajú z poľa.

Priestor pred včelínom asi na štyri dobré chlapské kroky nech bude vždy čistý. Netrpme na ňom žiadnu burinu, ani smeti, bo je to skrýš rozličných nepriateľov včiel. Čistý priestor je ale aj preto potrebný, bo sa niekde stane, že slabé krídlečka majúca matka pri rojení spadne pred včelín. Takúto matku na čistom priestore ľahko najdeme a vrátime ju do jej čeladi. Zo včelína a okolia pavúka a pavučiny usilovne kynožeme, bo sa v pavučinách zachytí mnoho včiel, ktoré tam zahynú.

**Bratia Katolíci ! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Krešťan». «Krešťan» už cez XXI dvadsaťjedon rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov. Presvedčeny krešťan číta a predpláca len «Krešťana».**

### Zpod Vysokých Tatier (Spiš).

Pochválen Pán Ježiš Kristus ! Ctený pán Redaktor Ráďte prosím uverejniť tento dopis v našom milom Krešťane.

Cez minulú zimu v Starých Smokovciach bolo 620, v Tatranskej Lomnici 550, v Tátrašéplaku 480, v Nových Smokovciach 204 a v Tátraotthone 126 hostí. Od prvého zimného sezonu, otvoreného pred desať rokmi, bolo počas zimy v Tatrách 13.000 hostí.

Keď už o Tatrách píšem, musím tuná urobiť nasledujúcu poznámku. Aby naše čarokrásne Vysoké Tatry, ktoré sú veľmi bohaté v prírodných pokladov, zvláštne v lete i od cudzozemcov boli tak hromadne navševované, ako to zaslúžia, nevyhnutne potrebné je, aby z každej strany ku nim pohodlne priblížiť sa bolo možno, teda nielen od juhu a západu, ale i od severu a východu t. j. i z Galície a z Ruska. To ale sa len vtedy uskutoční, keď vystavia 32 kilometrov dlhú orlovsko-podolinskú železničnú čiaru. Tá čiaru by bola povolaná k tomu, aby cez Nový Sandec bližšie prišla k nám Krakov, Tarnov, Lemberg a Ruško. Keď sa teraz z týchto strán dakto do našich Tatier chce dostať, musí cez Aboš o osem hodín dlhšiu, obtížnu cestu konať, ako keby na orlovsko-podolinskej železničnej čiare cestovať mohol.

*Podtatrančan.*

\*\*\*

## MNOHO MILLIONOV

Iudí obýva našu peknú monarchiu a mnohí z nich upotrebuujú



Veľký zdar, ktorý si tento prostriedok zaslúženým spôsobom vydobyl, vysvetľuje, že prichodia do obchodu napodobeniny (a kedy-vtedy aj «zdarma» sa ponúkajú, potom ale veľmi drahé sa rátajú.) Len táto okolnosť nás pobáda ku tomu, aby sme ku ochrane čitateľov pred napodobeninami na vyššom obrázku znázornili, ako vyzerajú fľaše a ochranná známka pravého Feller-ovho «Elsa-fluidu».

Nedeje sa toto cieľom reklamy, lebo na dotazy lekári potvrdzujú, tisíce poďakovacích listov dokazuje, ako utišuje bolesti, posilňuje svaly a žily, občerstvuje, všelijaké reumatické prechladnutím, prievanom alebo vlhkosťou pritiažené stavy lieči. S výtečným výsledkom upotrebuje sa aj pri rozličných neduhoch, ako je nácha, bolenie hlavy, zubov a údov. Nedostížiteľný je jeho liečivý účinok aj pri lámke, aj pri zastaralých neduhoch, trhani v údoch, vytknutiach, influenci, úsade, ochromeniach, slabosti zraku, migráne a pri mnohých tu ani nespomenutých nemociah. Jeden pokus není drahý. 12 skleníe franko 5 korún.

Máme dobrý apetit, zdravý žalúdok, žiadny zlý pocit, zato ale Feller-ove prečisťujúce rebarborové «Elsa-pilule», ktoré aj zapečenie a neriadyv trávení, kŕče, záhu, tlak v žalúdku, napínanie ku vracaniu, kyslé ryhanie, zdutie atd. odstraňujú, lekármi odporučané a lacné sú. 6 škatuliek franko 4 koruny. Obidva domáce prostriedky pravé dostať jedine u lekárnik **E. V. Feller, Štubica, Kostelná-úlica č. 18. (Záhrebská stolica).**

Levoča (Spiš).

Pochválen Pán Ježiš Kristus! Ctený pán Redaktor! Ráďte prosím uverejniť tento dopis v našom milom «Kresfane».

Oznamujem ctenému obecenstvu, že katolícky advokát Arpad Kopasz ešte v druhej polovici januára advokátsku kanceláriu otvoril v Levoči v Kossuth ulici (na Kaevinsku). Tohoto mladého a usilovného katolíckeho advokáta, katolíckemu ľudu levočského, podhradského a novoveského okolia ako aj celého Spiša vrele odporúča levočská organizácia Katolíckej Ľudovej Jednoty.

Svoj k svojmu! Katolícky ľud, keď sa dakedy už nevyhnutne musí pravotiť, má sa dla kresťanských zásad všade ku katolíckym advokátom obrátiť.

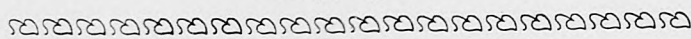
*Katolícky kňaz.*



### Hlavylámka.



Kde je rytier?



### ANEKDOTY.

Hneď to zbadal.

Pán poručík Nižniansky číta v úradnom vojenskom časopise v kancelárii bataillona svoje neočakávané vymenovanie za nadporučíka. Naskutku si dal u krajčira stotiny prišit na golier druhú hviezdičku a ide do dôstojníckeho kassína, aby od radosti svojich kamarátov počastoval. Pri tom rozumie sa dobré nápoje sa rozlievaly a novopečený pán nadporučík napriek obyčaji mal hodne pod čapicou, keď nastal čas domov isť. V «ružovej» nálade chcel aj svojho sluhu prekvapit novou hviezdičkou na golieri a pýta sa ho:

No, Michal, nič nebadáš na mne?

Michal za chvíľu hladi, pokrúti hlavou a rečie:

— Nie, pán poručík!

— Len sa dobre pozri na mňa, Michal, dozaista to zbadáš!?

Michal tak urobil.

— Áno — odvetí potom úprimne — mne sa zdá, že pán nadporučík má hodne pod čapicou, všakver?!

### Školská úloha.

Otec ku Štefkovi.

— No, Štefko, úfam sa, že pán učiteľ bol spokojný s tou úlohou, pri vypracovaní ktorej som ti pomáhal?

— Nie otecko!

— Nuž a čo povedal?

— Že sa zo dňa na deň hlúpejším stávam.

**Každý najmenej jedného člena zadováž Katolíckej Ľudovej Jednote!**

**NESTLÉ'OVA**  
OSVĚDČENÁ DĚTSKÁ MOUČKA  
ÚPLNÁ POTRAVA PRO KOJENCE.

Dávky na prábu a poučný soš tok o opatere detí zdarma zasiela HENRIK NESTLÉ  
Wiedeň, I., Biberstrasse 26. D.

Zadovažujte predplatiteľov pre  
«Krestana!»

### Obchodná týždenná zpráva.

V Budapešti, 3. júna.

Úradne značené ceny za 100 kilogrammov.

<b>Pšenica</b> tiská, nová	---	---	---	kor.	28:30—28:70
» stolnobelohradská,	---	---	---	«	27:65—28:75
» peštianska,	---	---	---	«	27:75—28:80
« banátska,	---	---	---	«	27:45—28:70
<b>Raž</b> prvotriedna	---	---	---	«	21:40—21:85
« druhotriedna	---	---	---	«	20:50—20:80
<b>Jačmeň</b> prvotriedny	---	---	---	«	15:45—16:00
<b>Ovos</b> prvotriedny	---	---	---	»	16:10—16:90
« druhotriedny	---	---	---	«	15:70—16:00

#### Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	22:80	22:50	21:80	21:50	20:70	20:20	19:80
		č.	7	7½	8		
		K.	19:20	17:80	7:80		

Za 50 kilogrammov i s vrecem.

## Strova :

Hrach lúpaný	kor. 42:00—51:00
Hrach nelúpaný, čistý	« 31:00—36:00
Rasca (kmín)	« 78:00—81:00
Fazula strakavá	« 20:00—20:50
Fazula veľká biela	« 23:50—24:50
Šošovica čistá	« 40:00—76:00
Mak	« 72:00—75:00
Konopné semä	« 26:00—26:5
Zemiaky (hornouhorské) ruzové	« 4:70—4:90
« « žlté	« 5:70—5:90
Zemiaky (hornouhorské) biele	« 4:20—4:30
Kukurica	« 13:60—13:80
Datelinové semä červená datelina	« 185:00—200:00
« « lucerna	« 120:00—170:00
Otruby drobné	« 10:70—11:10
« hrubé	« 11:10—11:40

## Koloniálny tovar :

Petrolej fiumánsky, krištálový	kor. 41:00—46:00
« « White-Star (***)	« 36:00—40:00

Cukor v klobúkoch	kor. 80:50—81:00
« kockový	« 82:50—83:00
Spiritus denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill	« 56:00—57:00
Za 100 kilogrammov.	

## Mäsité články :

Sviňská masť budapeštianska	kor. 140:00—141:00
Slanina mestská 4-kusová	« 120:00—121:00
« « 3-kusová	« 128:00—129:00

## Na predaj.

Od Ipolyságu na 3 kilometre vzdialený 150 holdov majetok pozostávajúci z roli, lúk s hospodárskymi stavami, predá sa i v menších častiach. Sprostredkovatelia sa odmeňujú.

**Dr. BÉLA VÁMOS, pravotár IPOLYSÁG.**

**Krestania katolíci, organizujte Katolícku Ludovú Jednotu!**

Goldin zlaté hodinky s trojnásobnou pokryvkou.

Nákras sodpovedá pôvodnej veľkosti.



Hlavný ceník s 5000 vyobrazeniami zdarma.

Číslo 5018 s opravdovým Roskopf strojom, presnou chodbou, s rôznou umelou rezbou. S uhelnou pokryvkou. — Gavalierske hodinky. Cena K 5,50. K objednaníu s poštovou dobierekou u **HANNS KONRADA** švajciarskych hodin vývozne osady **Budapest, 41/280., Rákóczi-ut 24. N. K.**

## Hľadám.

Na stály odbyt roboty hľadám kolára, ktorý by na svoju ruku prevádzal dobre a riadne platenú robotu. potrebné drevo predáva mesto za ľavú cenu. Hľadám tiež aj tapacirera a lakirera na svoju ruku, konkurencia je vytvorená bo, v meste je len sám, dielňa nachodí sa u mňa, byt lacno dostať v blízkosti. Konečne hľadám 13—15 ročného chlapca za učňa na kovárske remeslo. — Blížšie dohodnutie ústne alebo listovne. **Jozef Argay** kočový strojový a vozny kováč v **Levoči.** (Lőcse, szab. kir. város) Erzsébet-tér 6. sz.

## Poprád-Felkanská Sparkassa v Popráde.

Základný kapitál	540.000 K
Rezervný základ	80.000 K
Vklady	3.000.000 K

Prijíma vklady, dáva od nich

**čisté 4 1/2 % -ové interessy**

## Makulatura papier

(starých novin papier veľmi hodí sa k zaobaleniu bársjakých predmetov) metr. cent po K 8.— k dostaniu u vydavateľstva.

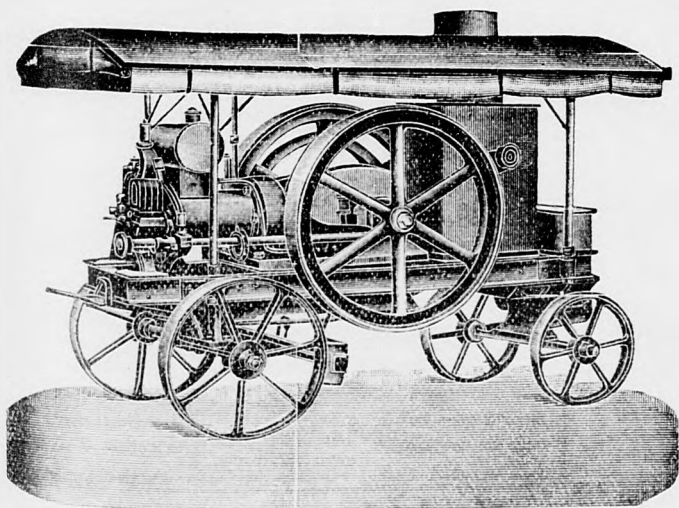
S vyznačením päťkostoľskej, kaločskej a miškoľskej výstavy.

## Ružence zhotovujúci domový priemysel Kalocsa

Trvanlivé a krásne sväté ružence v neobyčajne bohatom výbere. Škapuliae nahradujúce zlaté, strieborné a aluminium medailony; obrázky križky atď. atď. Lourdeská voda v pôvodných fľaškách. Počas sv. misií milostné predmety aj ku priekupe dávajú za prajných podmienok. — Cenník zdarma. — Adressa :

**FRANC TANTOS, KALOCSA.**

Čistý dôchodok obracia sa ku cieľom cirkevným.



**Stroje pre hospodárstvo**  
parné, benzínové, motory, pluhy, sejačky, mláťačky, fukáry atď. dodá vám najlepšie a najdokonalejšie za miernu cenu, našská kresťanská firma:

**F. Haša**

továreň strojov hospodárskych k. sp.

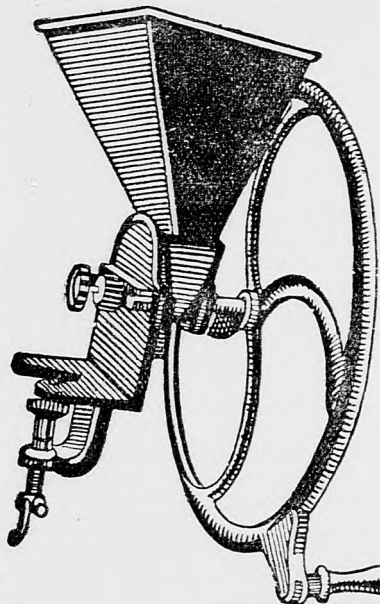
**Trnava (Nagyszombat)**



**Známo je vôbec**  
že len  
**Ludvika Kállai-ho**  
motorfabrika  
Budapest, VI., Gyár-utca 28,  
pri úplnej záruke lífruje najchýrnejšie motor-  
mlátiace stroje. Po celej krajine pochvalne zná-  
mych najlepších a najjednoduchších, pôvodných  
Ludvika Kállai motorov prosíme žiadať  
obrázkový cenník.

**Upozornenie!** Ludvika Kállai-ho vychýrenú  
motorovú fabriku netreba zameniť s druhými  
firmami pod menom Kállai.

**Prv než vyľahnu sa vám kurence,**  
(1) **húsky, kačičky,**



objednajte si skrze  
mňa privilegovaný  
mlynok na kukuri-  
cu; týmto mlynkom  
somlet možno po-  
merne ku vývinu  
drúbeže najľahšie  
a bárs akej veľkosti  
krúpy. Lahko sa s  
ním narába. — Cez  
hodinu somele asi  
25 kgr. Na raz sa  
doň smestia 4 litre  
kukurice. Dochová-  
vateľom drúbeže je  
to v domácnosti ne-  
vyhnutne potrebný  
hospodársky stroj.  
I. čísla i s krútidlom  
**Cena 18 korún,**  
II. čísla s gulatou  
osou 30 korún so  
zaslaním. : :  
K objednaníu  
s poštovou  
dobierkou u

**HANNS KONRAD** budapeštianskej  
osady,  
Budapest, 41—280. Rákóczi-út 24. N. K.  
Pri objednaní treba zaslať predplatok 10 K. Kto odvoláva sa na  
tieto noviny, zdarma dostane cenník s 5000 vyobrazeniami.

**Najlepšia kosa na svete je ručená oceľová KOSA KONRADA.**  
Každý kus vyniká znamenitým rezom, pružnosťou, jakosťou čistej ocele. Zodpovedá sa za každý  
kus. Nič sa nestavá na kocku. Čo nezodpovie, nazpät sa prijme. V r. 1913. ani 1 kus sa ne-  
vrátil. Všetky kosy boli podarené; mnoho poďakovaní sme dostali. Stane-li  
sa objednanie s týmto oznamom, príloží sa ku každej kose patent. karika  
a kľúč zdarma. Pri objednaní 10 kusov 1 kosa zdarma. Pri 25 kusoch 1 nikel. Roskopf-hodinky,  
za ktoré sa ručí 3 roky. — Aj šberatelia to dostanú. — Cena ručenej kose je nasledujúca:

70	75	80	85	90	95	100	105	110	cm.
2.—	2.10	2.20	2.30	2.40	2.50	2.60	3.—	3.20	kor.

Óže sa objednať s dobierkou u **HANNS KONRADA** na sklade budapeštianskom.  
Budapest, 41—280., Rákóczi-út 24. N. K. Hlavný cenník s 5000 vzorkami zdarma. (3)

**Lacné česke perie!**



5 kilo nové  
tmavé driapané  
9.60 K, lepšie  
12 korún. Biele  
mäkké, jak pá-  
per 18 K, 24 K.  
Biele ako snáh  
mäkké jak pá-  
per, drapané 80,  
38, 42 K. — **Metove posteje.**  
A červeného cinovatu 1 dobre  
naplnená perin aa'eho 1 zpodná  
perina 180 cm. dlhá 116 cm. ši-  
roká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—,  
2 metre dlhá, 140 cm., široká K  
13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška  
80 cm. dlhá 58 cm. široká K 8.—,  
3.50, 4.—, 90 cm. dlhá, 70 cm.  
široká K 4.50, a 5.50. Krom toho  
shotovjeme vo veľkosti dla vole.  
Trojdílovú srstennú matrac na  
jednu postel K 27.— lepšej ja-  
kovosti K 33. Zasielky vyše  
10 korún franko s poštovou do-  
bierkou. Výmena a navrátenie  
dovoľuje sa pri náhrade porta.  
**Benedikt Sachsel, Lobes**  
134. pri Pilsen (Cechy).

**Najlepší český prameň  
k objednaníu**



Lacné perie na postel  
1 kg. sivé  
dobré drá-  
pané 2 K,  
lepšie 2  
koruny 40  
hal.; pri-  
ma polbiele 2 koruny 80  
halierov; biele 4 K, biele  
páperové 5 K 10 h.; 1 kg  
veľmi fajne, ako snáh biele,  
drapané 6 K 40 h., 8 K.;  
1 kg. papierie, sivé 6 K, 7  
K.; biele ľanové 10 K.; naj-  
fajnejšie papierie z prs 12 K.  
Pri oblednaní 5 kg. franko.

**Hotové posteje**  
z hustej tkniny červeného,  
modrého, bieleho alebo  
žltého nankingu, 1 perina.  
180 cm. dlhá 120 cm široká  
s dvomi podhlavkami, každý  
80 cm. dlhý, 60 cm široký  
naplnený novým, sivým,  
veľmi trvácim mäkkým perím  
16 K.; polpapierie 20 K.; pa-  
perie 24 K.; jednotlivé periny  
10 K., 12 K., 14 K., 16 K.;  
podhlavky 3 K., 8 K 50 h.,  
4 K. Periny 200 cm. dlhé  
140 cm. široké 18 K., 14.70  
K., 17.80 K., 21 K. podhlavky  
90 cm. dlhé 70 cm. široké  
4.50 K., 5.20 K., 5.70 K.  
Spodné periny z pevného  
vrázkovaného grádlu 180 cm.  
dlhé, 116 cm. široké 12.80,  
14.80 K. Vývez s poštovou  
dobierkou od 12 K poňúc  
franko. Výmena alebo návrat  
dovolené. Za nezopovedné  
návrat peňazi obšírny cenník  
zdarma a franko.

**S. Benisch v Deschenitz**  
č. 826., (Cechy.)  
Sklad: Budapest, IV. Ferenc  
József-rakpart 21.

**„TOKIO“  
KNOŽENIE OTLAKOV**

so zázračným úspechom  
dávka 60 halierov. Dorába  
**Anton Tömöry, Cegléd.**  
K dostaniu v každej lepšej  
lekárni. Istotné vyličenie.

**Umelecký ústav ko-  
stolného zariadenia.**

Vlastné dóröby! **Karol Prin-  
ner**, majitel knieža-primaciál-  
nych dvor. zasielajúcich obvod-  
ov: Brix a Anders, Zambach a  
Müller Budapest IV., Váci-u. 61.  
Viedeň IX., Maximilianplatz 3.  
Umelecký ústav kostolného za-  
riadenia: Omšové rúcha, pu-  
viále, baldachýny, úplné ornáty,  
kostolná hieuzen, alby, kamže,  
atď. Strieborný tovar kostolného  
náradia v jednoduchom a v naj-  
skvostnejšom vyhotovení, sviät-  
níky, kalichy, ciboria, pastorále,  
križe, kadidlá. Kostolné a spol-  
kové zastavy, čipky a vysívania  
umeleckého vystrojenia.

**Hrebičkové kvietka**

kupujem v každom množ-  
stve. O ponúkaniá prosí  
drogista **Fridrich Detsinyi**  
Budapest, V., Váci-körut 6.

**Ladislav Germán**

ústav umeleckých kostol-  
ných tovarov, **VIEDĚN VII.,  
Mariahilferstrasse 96.**  
Jediný chýrny obvod uhorský  
vo Viedni.  
Ku zariadeníu kostolov a kápi-  
niek v bohatom výbere a pri  
najvýhodnejších cenách odporú-  
čiam nasledujúce predmety:  
omšové rúcha, pluviale, ornáty,  
baldachýny, zástavy, um. čipky,  
hodbabné látky, kalichy zvlášt-  
ného dóröbu, ciboria, monštran-  
cie, lampy večného svetla, sviät-  
níky, kadidlá, atď. Sochy svä-  
tých, obrazy križovej cesty. —  
Jedným slovom všetky predmety  
k zariadeníu kostolov. — Uznana  
spolahlivosť. Presná a solidná  
výsluha.  
Najnovší obrázkový cenník, na  
žiadosť rozpočet a hotová zá-  
sielka vzoriek.

**Šijaci stroj**

Na pohodlné malé čia-  
stočné splácanie predáva  
**FRANZ BAUMGARTEN**  
Budapest, VII., Rózsa-u. 27.  
Telefon József 33—72.

**Fajka opravdovej morskej peny,**  
pod zárukou.



Prvého radu zaručenej jakosti,  
lahko k vyfajčeníu na pekne čer-  
veno. Vo veľkosti vzorky ohlasu  
sodpovednej 5 kor. Väčšie 7, 8,  
9 kor. K objednaníu s poštovou  
dobierkou u  
**HANNS KONRAD**  
vyvoznejskej osade fajiek morskej  
peny **BUDAPEST, 41—280.,**  
Rákóczi-út 24. N. K. 27  
Hlavný cenník s  
5000 vyobraze-  
niami zdarma.

**Žalúdkové kvapky „Jágerská voda“**

Nevyhnutefne  
potrebný domáci  
prostriedok proti  
nasledujúcim  
neduhom :  
**Nachuť k  
jedenu,  
žalúdkové  
krče, závrat.**

Upozorňujeme na  
pôvodnú svetlú  
fľašku, opatrenú  
s oloveným  
závorom s  
**granátovým  
jablkom.**

napinanie  
k dáveníu,  
zimnica,  
vetrové krče,  
rheuma,  
pakostnica  
a hlavybôf.

Malá fľaška 50 h., stredná fľaška K 1.50, veľká fl.  
K 3.— 12 malých fľašiek K 5.— 12 stredných fľašiek  
K 15.— 12 veľkých fľašiek K 28.— 6 veľkých fl. K 15.—

Ako 3 korunová  
menšiu zásielku  
nemožno odoslať.

K objednaníu v  
lekárni  
**Milosrdných**  
Eger (stol. Heves).

Ako 3 korunová  
menšiu zásielku  
nemožno odoslať.